

Høringsnotat

Hjemmel for å pålegge statssekretærer og politiske rådgivere å registrere verv og økonomiske interesser

---

1	Hovedinnholdet i høringsnotatet	3
2	Bakgrunnen for forslaget	3
2.1	Gjeldende rett.....	3
2.2	Anbefalinger fra GRECO.....	5
3	Departementets vurdering.....	6
4	Økonomiske og administrative konsekvenser	8
5	Merknader til lovforslagene.....	8
6	Lovforslag.....	10

1 Hovedinnholdet i høringsnotatet

Kommunal- og distriktsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i lov 30. november 2012 nr. 70 om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser.

Departementet foreslår en hjemmel for at Kongen i statsråd kan pålegge statssekretærer og politiske rådgivere å registrere sine verv og økonomiske interesser i et register som er tilgjengelig for allmennheten. I dag er det kun regjeringsmedlemmer som omfattes av hjemmelen i lovens § 1. Formålet med forslaget er å få hjemmel for å pålegge statssekretærer og politiske rådgivere den samme plikten som regjeringsmedlemmer i dag har til å registrere sine verv og økonomiske interesser. En slik endring vil sikre økt åpenhet og bidra til å legge til rette for at allmennheten kan ha tillit til politikerne og forvaltningen.

Kommunal- og distriktsdepartementet er ansvarlig for oppfølgingen av anbefaling vi), vii) og viii) i den femte evalueringsrapporten fra Europarådets antikorrupsjonsorgan Group of States against Corruption (GRECO). Forslaget i dette høringsnotatet er i tråd med anbefaling vi: i). Øvrige anbefalinger som GRECO har gitt i den femte evalueringsrunden er gjengitt i punkt 2.2. Den endelige fristen Norge har for å rapportere om hvordan vi følger opp anbefalingene er 30. juni 2024.

2 Bakgrunnen for forslaget

2.1 Gjeldende rett

Lov 30. november 2012 nr. 70 om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser § 1 gir Kongen i statsråd hjemmel til å «pålegge regjeringsmedlemmene å registrere sine verv og økonomiske interesser i et register som er tilgjengelig for allmennheten». Formålet med loven er å legge til rette for å kunne pålegge regjeringsmedlemmene å registrere sine verv og økonomiske interesser i Stortingets register på lik linje med stortingsrepresentantene, jf. Prop. 139 L (2011–2012) *Lov om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser*.

Registreringsplikten følger av forskrift 30. november 2012 nr. 1114 om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser. § 1 fastslår at regjeringsmedlemmene «har plikt til å registrere verv og økonomiske interesser i den til enhver tid gjeldende registreringsordning som gjelder for stortingsrepresentantene». Det framgår videre av forskriften § 2 at «Reglement om register for stortingsrepresentantenes

verv og økonomiske interesser», får tilsvarende anvendelse for regjeringsmedlemmer. Opplysninger til registeret skal meldes til Stortingets administrasjon innen én måned etter at regjeringsmedlemmet har tiltrådt regjeringen, jf. forskriften § 3. Når vedkommende er gått ut av regjeringen, tas de registrerte opplysningene ut av registeret, jf. § 3.

Reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser inneholder regler om hva som skal registreres og regler om hvordan registerordningen skal gjennomføres. Registerets formål er å gi en samlet informasjon om [...] verv og økonomiske interesser som har berettiget interesse for allmennheten», jf. § 1. Registreringsplikten omfatter verv og økonomiske interesser som ivaretas ved siden av vervet som stortingsrepresentant.

Reglementet inneholder plikter til å registrere verv i private eller offentlige selskapers og interesseorganisasjoners styrende organer, samt i statlig eller kommunalt organ (§ 2), selvstendig inntektsbringende virksomhet (§ 3), lønnet stilling eller engasjement (§ 4), avtaler om permisjon og avtaler av økonomisk karakter med tidligere arbeidsgiver (§ 5), ansettelse engasjement eller lignende avtale med fremtidige arbeidsgivere eller oppdragsgivere (§ 6), navn på selskaper, organisasjoner, institusjoner eller enkeltpersoner som yter vedkommende representant økonomisk støtte eller vederlag (§ 7), fast eiendom som har betydelig verdi og som benyttes i næringsvirksomhet (§ 8), selskapsinteresser (aksjer, andeler mv.) som vedkommende selv eier enten direkte eller indirekte gjennom et annet selskap, eller som vedkommende forvalter (§ 9), gjeld i næringsvirksomhet over 10 ganger grunnbeløpet i folketrygden og garantiansvar over 20 ganger grunnbeløpet i folketrygden som representanten personlig hefter for (§ 9a), reiser og besøk til utlandet hvor utgiftene ikke i sin helhet dekkes av statlige midler, av det parti representanten tilhører eller av representanten privat, når reisen har tilknytning til vedkommendes virksomhet som representant (§ 10) og gave eller økonomiske fordel som er verdt mer enn 2000 kroner, mottatt fra innenlandsk eller utenlandsk giver, når gaven/fordelen har tilknytning til vedkommendes virksomhet som representant (§ 11).

I §§ 12 til 16 finnes regler om hvordan registreringsplikten skal gjennomføres. Det framgår blant annet at endring av, eller tillegg til tidligere registrerte opplysninger, skal meldes innen én måned etter at de nye opplysningene forelå (§ 12). I praksis arkiveres vedkommende representants tidligere registrerte data, og registeret oppdateres med de nye opplysningene innen ti dager etter at representanten har meldt fra om dem. En representant som vurderer at han/hun har interesser av særlig personlig eller økonomisk art som har

berettiget interesse for allmennheten, men som ikke er registreringspliktige, kan registrere disse opplysningene.

2.2 Anbefalinger fra GRECO

Europarådets antikorrupsjonsorgan Group of States against Corruption (GRECO) ble etablert i 1999, og er et verktøy for å følge opp antikorrupsjonsarbeidet i medlemslandene. Norge sluttet seg til GRECO i 2001 og har blitt evaluert i fem evalueringsrunder. Evalueringsrundene munner ut i en rapport med anbefalinger til ulike korrupsjonsforebyggende tiltak som forventes gjennomført innen tre år.

Den femte evalueringsrapporten om Norge, «FIFTH EVALUATION ROUND - Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies» ble vedtatt av GRECO 29. oktober 2020. GRECO har i rapporten vurdert regelverk og institusjonelle systemer for å forebygge korrupsjon og fremme integritet i politisk ledelse og politiet. Norge fikk i alt 14 anbefalinger til ulike tiltak for å styrke arbeidet på disse områdene. Norge skal rapportere tilbake på oppfølging av anbefalingene som ennå ikke er fulgt opp i juni 2024.

Anbefalingene vi), vii) og viii) følges opp av Kommunal- og distriktsdepartementet, og har følgende innhold:

vi. i) at statssekretærer og politiske rådgivere underlegges den samme opplysningsplikten som statsråder; ii) at man overveier om man bør pålegge ektefeller og nærstående familiemedlemmer den samme opplysningsplikten (uten at informasjon om nære familiemedlemmer nødvendigvis trenger å bli offentliggjort); og iii) at opplysninger sendes inn elektronisk på en måte som gjør at faren for transkripsjonsfeil fra registreringsmedarbeiderens side faller bort.

vii. i) at det vedtas håndhevbare sanksjoner for manglende rapportering av opplysninger eller rapportering av opplysninger man vet er uriktige; ii) at det etableres ett eller flere formelle systemer for gjennomgåelse av opplysninger fra medlemmer av den politiske ledelsen; og iii) at opplysningene som sendes inn, brukes til rådgivningsformål vedrørende anvendelsen av reglene om inhabilitet, bierverv og -stillinger og gaver.

viii. at standardene som er fastsatt vedrørende interessekonflikter, inhabilitet,

bierverv, gaver og relasjoner med lobbyister og tredjeparter, blir underlagt troverdige og effektive kontrollmekanismer og sanksjoner.

3 Departementets vurdering

Det er et mål å legge til rette for at allmennheten kan ha tillit til at regjeringsmedlemmer, statssekretærer og politiske rådgivere fremmer samfunnsmessige interesser framfor egne. Departementet mener derfor at det må sikres økt åpenhet om statssekretærer og politiske rådgivere sine verv og økonomiske interesser, slik at allmennheten kan være kjent med potensielle interessekonflikter.

Departementet viser til at både statssekretærer og politisk rådgivere kan gis myndighet i større eller mindre grad til å treffe avgjørelse innenfor et departements konstitusjonelle ansvarsområde. De kan også ha en rolle i beslutningsprosessen ved å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse, for eksempel ved å legge fram informasjon om saker eller anbefale statsråden å treffe en viss beslutning. Statssekretærer rangerer nest etter statsråden i et departement og har både politisk og administrativ myndighet. Grunnloven § 14 angir statssekretærenes oppgave som det å «bistå statsrådets medlemmer under utførelsen av deres forretninger utenfor statsrådet».

Om statssekretærens nærmere myndighet sier § 14 at «[d]en enkelte statssekretær handler på vegne av det medlem av statsrådet som han eller hun er knyttet til, i den utstrekning dette medlemmet bestemmer». Reglement for departementenes organisasjon og saksbehandling (kgl. res. 23. januar 1981) § 3 første og andre ledd beskriver nærmere statssekretærens arbeids- og myndighetsområde:

Statssekretæren er direkte underlagt departementssjefen og skal ha som oppgave å bistå denne med departementets ledelse.

Statssekretæren handler på vegne av departementssjefen i den utstrekning denne bestemmer. Ifølge Håndbok for politisk ledelse punkt 2.3 må bestemmelsen forstås slik at statsråden kan delegere alle de fullmaktene som statsråden har som departementssjef til statssekretæren. Statssekretæren kan imidlertid ikke møte i Stortinget som stedfortreder for statsråden, jf. Grunnloven § 74 andre ledd. Statssekretærer har embetsstillinger og utnevnes av Kongen i statsråd og dersom statsråden fratrer, fratrer også statssekretæren.

Politiske rådgivere er omtalt slik i reglement for departementenes organisasjon og saksbehandling § 5:

Statsrådens personlige sekretær sorterer direkte under departementssjefen og skal være til disposisjon for denne personlig og utføre de oppgaver statsråden pålegger vedkommende.

Politiske rådgivere er ikke en del av den politiske linjeledelsen i et departement, slik statsråden og statssekretæren er. De gis normalt ikke fullmakt til å handle på vegne av departementet. Det har ifølge Håndbok for politisk ledelse punkt 2.4 vært lagt til grunn at statsråden kan gi en politisk rådgiver slik fullmakt på et avgrenset og klart definert område. Politiske rådgivere har ikke en embetsstilling og ansettes av statsministerens kontor. Dersom statsråden fratrer, fratrer også den politiske rådgiveren.

Department viser videre til at forvaltningslovens inhabilitetsregler gjelder for både statssekretær og politiske rådgivere, jf. forvaltningsloven § 10 første punktum og § 2 bokstav d. Særlig vises det til at inhabilitetsreglene gjelder både offentlig tjenestemann som treffer avgjørelse og som tilrettelegger grunnlaget for en avgjørelse i en forvaltningssak.

Departementet viser også til at den endringen som forslås i høringsnotatet er i tråd med det GRECO har anbefalt i sin anbefaling vi: i) at statssekretærer og politiske rådgivere underlegges den samme opplysningsplikten som statsråder.

I tillegg til at stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer er pålagt registreringsplikt, har det siden januar 2023 vært hjemmel for å pålegge statsansatte registreringsplikt. At det ikke har vært noen tilsvarende hjemmel som gjør det mulig å pålegge statssekretærer og politiske rådgivere registreringsplikt, synes uheldig. Departementet mener at denne lovendringen er viktig å få på plass, og at det å utvide hvem som omfattes av registreringsplikt ikke er avhengig av den øvrige oppfølgingen av GRECOs anbefalinger.

På bakgrunn av dette foreslår departementet å innføre en hjemmel for at Kongen i statsråd kan pålegge også statssekretærer og politiske rådgivere å registrere sine verv og økonomiske interesser. Kongen i statsråd vil kunne fastsette registreringsplikt for denne persongruppen i forskrift, på samme måte som det i dag er gjort for regjeringsmedlemmer. Etter at en lovhjemmel er vedtatt vil det være nødvendig å endre forskriften slik at statssekretærer og politiske rådgivere pålegges den samme regjeringsplikten som i dag gjelder for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer.

I dag registrerer både regjeringsmedlemmer og stortingsrepresentanter sine opplysninger i et register administrert av Stortingets administrasjon, jf. forskrift om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser § 1. Når kretsen av personer som

omfattes av registreringsplikten utvides, må det gjøres en vurdering av hvordan det er mest hensiktsmessig å organisere registreringen.

Departementet har notert seg at Stortinget har varslet en gjennomgang av registeret de fører over stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser, herunder oppdateringer og tilgjengelighet.

Som omtalt tidligere i notatet, holder departementet på med oppfølging av en rekke anbefalinger fra GRECO. Flere av disse har angår hvordan registreringen gjøres og følges opp. Departementet mener at denne vurderingen må ses i lys av Stortingets gjennomgang.

For å sikre et felles, åpent register, og at en registreringsløsning blir tilgjengelig så raskt som mulig, mener departementet at det bør vurderes om også statssekretærer og politiske rådgivere registrerer sine opplysninger i Stortingets register inntil nevnte utredninger er ferdig. Om dette skal være en permanent eller midlertidig løsning kan vurderes nærmere.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget vurderes å ikke ha vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser. Dersom statssekretærer og politiske rådgivere inntil videre skal inngå i Stortingets register, slik regjeringsmedlemmene gjør i dag, antas forslaget å ha visse ressursmessige konsekvenser for Stortingets administrasjon. Det er om lag 50 statssekretærer i regjeringsapparatet og om lag 20 politiske rådgivere.

5 Merknader til lovforslagene

Til lovens tittel

Det foreslås at lovens tittel endres til «lov om regjeringsmedlemmers, statssekretærers og politiske rådgiveres verv og økonomiske interesser».

Til § 1

I *første ledd første punktum* foreslås å utvide virkeområdet for bestemmelsen ved at Kongen i statsråd får hjemmel til å pålegge statssekretærer og politiske rådgivere å registrere sine verv og økonomiske interesser. I dag er det kun regjeringsmedlemmer som kan pålegges å registrere sine verv og økonomiske interesser.

Andre punktum regulerer når opplysningene om verv og økonomiske interesser skal tas ut av registeret. Som følge av endringen i første ledd, må bestemmelsen angi når en

statssekretær eller politisk rådgivers opplysninger skal slettes fra registeret. Det foreslås at tidspunktet for når opplysningene skal tas ut av registeret skal være tilsvarende for regjeringsmedlemmer, statssekretærer og politiske rådgivere. Det innebærer at opplysningene skal slettes fra registeret når et regjeringsmedlem, en statssekretær eller en politisk rådgiver har fratrudd sin stilling

Til ikrafttredelsesbestemmelsen

Det foreslås at loven gjelder fra det tidspunktet Kongen bestemmer.

6 Lovforslag

Forslag til lov om endringer i lov 30. november 2012 nr. 70 om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser

I

I lov 30. november 2012 nr. 70 om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om registrering av regjeringsmedlemmers, *statssekretærers og politiske rådgiveres* verv og økonomiske interesser.

§ 1 skal lyde:

Kongen i statsråd kan pålegge regjeringsmedlemmene, *statssekretærene og politiske rådgivere* å registrere sine verv og økonomiske interesser i et register som er tilgjengelig for allmennheten. De registrerte opplysningene skal tas ut av det elektroniske registeret etter at vedkommende *har fratrudd som regjeringsmedlem, statssekretær eller politisk rådgiver.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.